

Asia: VN/8915/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta?

-

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa palveluprosessista?

Asiantuntijan ja työllisyysalueen harkintavallan lisääminen on kannatettavaa. Ehdotetut muutokset lisäävät asiakaslähtöisyyttä ja antavat enemmän mahdollisuutta kohdentaa palveluita heille, joiden työllistymisedellytyksiä voimme parantaa. Asiakaskunnan moninaisuuden takia verkostoyhteistyö varsinkin sosiaalitoimen ja terveydenhuollon kanssa korostuvat, jotta työnhakijan kokonaistilanne saadaan otettua huomioon.

2. Koetteko alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään kannatettavana?

Kyllä, varsinkin tulkkivälitteisessä työssä aiempi määräaika on liian lyhyt. Pidentäminen turvaa sen, että jokainen työnhakija saa palvelun omalla kotikielellään.

3. Onko täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen mielestänne tarkoituksenmukaista?

Kyllä. Työnhakijoilla on erilaisia elämäntilanteita ja ne tulee pystyä ottamaan huomioon palvelutarpeen arvioinnissa. Täysin uusi työnhakija tarvitsee erilaista palvelua kuin esim. sairaseläkettä odottava, työttömäksi jäänyt asiakas. Täydentävien työnhakukeskustelujen määrän perustuminen palvelutarpeeseen on hyvä myös sen takia, että 3kk:n aikana tilanteet saattavat muuttua ja palvelun tarvekin muuttuu.

4. Näettekö nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä kannatettavana?

Muistutuksen merkitys asiakkaille on jäänyt epäselväksi ja ne usein saapuvat postin kautta asiakkaalle viiveellä. Muistutuksista luopuminen on hyvä asia myös taloudellisesti. Työnhaun päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä on kannatettavaa, koska silloin on selvät pelisäännöt asiointiin, eikä resurssia mene hukkaan sillä, että tapaamisaikoja jää käyttämättä. Nykyinen laki on vaatinut toisen ajan varaamisen, vaikka on oletettavaa ettei asiakas sillekään saavu. Nämäkin ajat voitaisi kohdentaa asiakkaisiin, jotka tarvitsevat palvelua ja saapuvat sovittuihin tapaamisiin. Paikan päällä tapahtuva työnhaun uudelleen aktivoiminen on hyvä, koska silloin asiakkaat tavataan ja saadaan heidät paremmin sitoutettua palveluihin.

5. Koetteko työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Sisällön määrittely tulee olla ohjaavaa, ei määräävää. Tärkeintä on muistaa, että työllistymissuunnitelma ja sen tavoitteet sekä sovitut toimenpiteet edistävät työnhakijan työllistymistä.

6. Koetteko asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Sisällön määrittely tulee olla ohjaavaa, ei määräävää. Asiakkaan tilanteet pitää pystyä ottamaan huomioon palveluprosessissa ja sisällöt luoda sen mukaisesti. Esim. lyhyiden työnhakujen keston takia suunnitelman laadinta tai tiiviit kontaktit eivät ole tarkoituksen mukaisia (esim. armeijaan menevä nuori tai työnhakija, jolla on jo työsopimus seuraavan työn alkamisesta esim. kuukauden päästä).

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuutta koskevista muutoksista?

Tarvittaessa töihin kutsuttavan ja vaihtelevaa työaikaa olevan (ns. 0-tuntisopimus) työnhakuvelvollisuuden pääsäännöstä tulisi voida poiketa asiakkaan tilanteen ja työvoimaviranomaisen harkinnan mukaan. Harkinnassa tulisi ottaa huomioon asiakkaan tosiasialliset työtunnit ja sen mukaisesti määritellä työnhakuvelvollisuus.

Työnvälitys on työvoimaviranomaisen tehtävä, mutta työnantajat kokevat, että työnhakuvelvollisuus on työnantajille rasite. Velvollisuuden myötä työnhakijoiden määrä on kasvanut/ avoin työpaikka, mutta joukossa on paljon työnhakijoita, joilla ei ole kelpoisuutta työhön tai heillä ei ole motivaatiota saapua edes työhaastatteluun. Työnvälitys pitäisi tapahtua muilla keinoilla kuin pakollisilla työnhakuvelvollisuuksilla

2. Näettekö, että alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät?

Osa-aikatyö ja omaehtoiset opinnot ovat asioita, joissa harkintavaltaa pitäisi pystyä käyttämään laajemmin kuin esityksessä on. Samoin osa-aikaisesti lomautetut ovat jääneet huomioimatta.

3. Tukeeko työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista?

Osa-aikatyössä olevan sekä työaikaa lyhentämällä lomautetun työnhakuvelvollisuuden poikkeussäännöstä luopuminen ei yksinkertaista työnhakuvelvollisuuden asettamista, mutta todennäköisesti lisää turhia työhakemuksia eli kuormittaa työnantajia rekry-prosesseissa. Ns. 0- tunti työsopimuslaisten status on työtön, mutta silti heidän työnhakuvelvollisuus on osa-aikatyössä olevan mukainen. Tilastollisesti tämä kohderyhmä lisää työttömien määrää, mutta samalla se lisää myös ”turhien” työhakemusten määrää, koska suurin osa heistä haluaa työskennellä nykyisellä työnantajalla, jossa esim. kausivaihtelut aiheuttavat ko. työsopimusmuodon.

Lakiehdotuksessa esitetään: ”Työnhakuvelvollisuutta ei aseteta lainkaan, jos työnhakijan työttömyys päättyy kuukauden kuluessa muusta syystä kuin työvoimakoulutuksen tai 9 luvussa tai kotoutumisen edistämisestä annetun lain 28-31 §:ssä tarkoitetun työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen opiskelun takia taikka hän kuukauden kuluessa aloittaa varusmies- tai siviilipalveluksen tai perhevapaan; työnhakuvelvollisuus jätetään asettamatta sen tarkastelujakson osalta, jonka aikana työttömyys päättyy taikka varusmies- tai siviilipalvelus tai perhevapaa alkaa.” Tämä on hyvä asia, että näin toimitaan, mutta myös muut syyt pitäisi huomioida esim. eläke, muutto ulkomaille jne.

4. Työnhakuvelvollisuuteen ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näettekö tämän kannatettavana?

Osa-aikatyössä olevien työnhakuvelvoitteessa pitäisi olla enemmän virkailijaharkintaa, jolloin voitaisi arvioida onko työnhakuvelvollisuus tarpeellinen.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työtarjouksiin tehtävistä muutoksista?

Työtarjousten veloitettavuus on parempi kuin tiedottava työtarjous.

2. Tukeeko työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa?

Kyllä tukee, mutta työllisyysasiantuntijoiden osaamista on kehitettävä, jotta he osaavat kohdentaa työtarjoukset oikein ja sopiville työnhakijoille.

3. Selkeyttääkö työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena työtarjouksia koskevaa sääntelyä?

Ehdotetut muutokset selkeyttäisivät voimassa olevaa työtarjouksia koskevaa sääntelyä.

1. Onko teillä lausuttavaa työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle ehdotetusta velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualueella?

Valtakunnallinen tietovaranto on hyvä, mutta työvoimaviranomaisten laatimia työnhakuprofiileita emme kannata. Tähän on kaksi syytä; toisen laatima profiili ei välttämättä tuo kaikkia asioita esille ja jos profiiliin luo joku muu kuin työnhakija, niin työnantajalle voi tulla virheellinen kuva esim. työnhakijan tietoteknisistä valmiuksista. Kaikki työnantajat eivät jatkossakaan tule etsimään työvoimaa työmarkkinatorin profiilien kautta, eli se palvelee vain osaa työnantajista.

2. Onko teillä lausuttavaa työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuudesta ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna?

Jos julkaisu on velvoittavaa, niin mitä seuraa siitä, ettei velvoitetta täytetä? Tarvitaan esim. valmennuspalveluita tukemaan osaa asiakkaita profiilien julkaisussa sekä siinä, että työnhakija osaa sitä kautta tuoda osaamisensa julki.

3. Onko teillä lausuttavaa työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista?

Työnhakuprofiilien laajempi näkyvyys on asiana hyvä

4. Onko teillä muuta lausuttavaa palvelualustaa tai työnhakuprofiileja koskeviin muutoksiin?

Velvoite työnhakuprofiilin tekemiseen tulisi olla hakijalla eikä työvoimaviranomaisella. Tästä uudesta velvoitteesta ei saisi aiheuta lisätyötä ja kustannuksia palveluprosessiin.

1. Onko teillä lausuttavaa koulutusta vailla olevia nuoria koskevista muutoksista? Erityisesti Opetushallitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta pyydetään muun ohella arvioimaan esitettyjen muutosten kohderyhmien suuruutta, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole ollut käytettävissään tähän tarvittavia tilastotietoja.

Koulutukseen hakuvelvollisuutta täyttävien koulutusten laajentaminen esim. TELMA ja TUVA koulutuksilla edistää yhä useamman nuoren mahdollisuuksia täyttää koulutukseen hakuvelvollisuutta ja siten pääsyä työttömyysturvan piiriin. Tämä laajennus on hyvä, mutta kääntöpuolena on myös se, että jokaisella nuorella pitäisi olla yksi ammattitutkinto. Mahdollistaako tämä lain laajennus sen, ettei tutkintoihin johtaviin koulutuksiin lähdetä opiskelemaan.

Työvoimaviranomaisella tulisi koulutukseen hakuvelvollisuuden täyttymisen tarkistamiseksi olla näkemys siitä, miten määritellään sellainen vamma tai sairaus, joka estää siirtymisen tutkintotavoitteeseen koulutukseen. Eli tässä tarvitaan työllisyysasiantuntijoiden lisäkoulutusta tai jatkossa näissä tapauksissa joudutaan vaatimaan lääkärintodistus, joka kuormittaa terveydenhuoltoa

2. Onko teillä lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevista muutoksista?

-

3. Onko teillä lausuttavaa muista työttömyysturvamuutoksista?

Nuorten koulutukseen hakuvelvollisuutta ja työtarjousten velvoittavuutta lukuunottamatta muut ehdotetut muutokset työttömyysturvalakiin ovat merkitykseltään vähäisiä.

1. Onko teillä lausuttavaa työllisyysvaikutusarvioihin?

Esityksen työllisyysvaikutukset tulevat olemaan vähäiset

2. Onko teillä lausuttavaa liittyen työvoimaviranomaisvaikutuksiin?

Työvoimaviranomaisten harkintavallan lisääntyminen on kannatettavaa. Tällä saadaan joustavuutta palveluprosessiin ja kohdennettua työntekijäresursseja paremmin.

3. Onko teillä lausuttavaa muista vaikutusarvioista?

-

Muuta lausuttavaa?

Esityksen pohjalta ei tule leikata kuntien työllisyydenhoitoon myönnettäviä valtionosuuksia, jotka ovat jo tällä hetkellä alimitoitettu työmäärään nähden. Mahdollinen toiminnan tehostuminen tulee kohdistaa palvelutason parantamiseen.

Jukarainen Virpi
Iisalmen kaupunki - Ylä-Savon työllisyysalue